

Ginter Dzierżon

REGUŁY KOLIZYJNE
ZNAJDUJĄCE ZASTOSOWANIE
W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA SPRZECZNYCH
DEKRETÓW POSZCZEGÓLNYCH (KAN. 53)

W kan. 48-58 występujących w I Księdze Kodeksu¹ uwaga prawodawcy kościelnego koncentruje się na problematyce dekretów poszczególnych. W tym obszarze normatywnym znajduje się m.in. kan. 53 KPK/83, w którym określono reguły kolizyjne, jakie należy aplikować w przypadku, gdy zostaną wydane dwa przeciwne dekrety. W regulacji tej ustawodawca postanowił: „Jeśli dekrety są sobie przeciwne, szczegółowy przeważa nad ogólnym w tym, co zostało wyrażone szczegółowo. Gdy są jednakowo szczegółowe lub ogólne, czasowo późniejszy odwołuje wcześniejszy, w tym w czym jest mu przeciwny”. W literaturze wskazuje się, iż bezpośrednim źródłem kan. 53 KPK/83 jest kan. 48 §§ 1-2 Kodeksu z 1917 r.²; ten jednak dotyczył reskryptów³.

KS. PROF. DR HAB. GINTER DZIERŻON – kierownik Katedry Teorii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, Polska; e-mail: g.dzierzon@uksw.edu.pl

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

² *Codex Iuris Canonici auctoritate Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593 [dalej cyt.: KPK/17].

³ Por. H. SOCHA, *Allgemeine Normen*, w: *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, red. K. Lüdicke, t. I, Ludgerus Verlag, Essen 1985, ad 53/2; J. MIRAS,

1. KWESTIE TERMINOLOGICZNE I ICH DOKTRYNALNE IMPLIKACJE

Podjmując analizę sformułowania kan. 53 KPK/83 na wstępie pragnę wniesć pewne zastrzeżenia do polskiego tłumaczenia łacińskiego słowa *contrarius*, które nie jest najlepsze. W słownikach języka łacińskiego kluczowym znaczeniem terminu *contrarius* jest „leżący naprzeciw”⁴, co tłumacz oddał za pomocą terminu „przeciwny”. Jednym z desygnatów pojęcia „przeciwny” w *Słowniku języka polskiego PWN* jest „całkowicie odmienny”⁵. Znaczenie „wręcz odmienny” łacińskiego *contrarius* występuje też w *Słowniku łacińsko-polskim*, opracowanym przez J. Pieńkosia⁶. Należy jednak zauważyć, iż w powszechnie znanym w Polsce *Komentarzu do Kodeksu Prawa Kanonicznego* zredagowanym przez J. Krukowskiego przetłumaczono normatywne słowo *contraria* jako „sprzeczne”⁷. Takie tłumaczenie należy uznać za optymalne. Termin „sprzeczny” bowiem w *Słowniku języka polskiego PWN* ma następującą treść: „wykluczający się wzajemnie”⁸. To ostatnie znaczenie znalazło wyraz w twierdzeniach kilku komentatorów kan. 53 KPK/83. J. García Martín, poruszając problem sprzeczności dekretów, o którym stanowi prawodawca w analizowanym kanonie, stwierdził, że hipoteza ta opiera się na założeniu, że wydane dekryty nie mogą być równocześnie zachowywane w tym samym czasie⁹. Podobnie i J. Miras skonstatował, iż w takiej sytuacji nie jest możliwe jed-

Comento al can. 53 CIC, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. Á. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. I, Ediciones Universidad de Navarra, S.A., Pamplona 1996, s. 569.

⁴ Por. *Contrarius*, w: K. KUMANIECKI, *Słownik łacińsko-polski*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979, s. 125; *Contrarius*, w: A. JOUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1992, s. 154; *Contrarius*, w: J. SONDEL, *Słownik języka łacińskiego dla prawników i historyków*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 1997, s. 219.

⁵ Por. *Przeciwny*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, red. L. Drabik, A. Kubiak-Sokół, E. Sobol [i in.], Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. 756.

⁶ Por. *Contrarius*, w: J. PIEŃKOŚ, *Słownik łacińsko-polski*, Zakamycze, Kraków 2001, s. 101.

⁷ Por. R. SOBĄŃSKI, *Konkretne dekryty i nakazy*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I: *Księga I. Normy ogólne*, red. J. Krukowski, Pallottinum, Poznań 2003, s. 116.

⁸ Por. *Sprzeczny*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, s. 949.

⁹ Por. J. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, EDIURCLA, Edizioni Istituto giuridico claretiano, Roma 1999, s. 222.

noczesne przestrzeganie wydanych aktów administracyjnych¹⁰. W doktrynie podkreśla się, iż w tym wypadku chodzi o sprzeczność dekretów wydanych przez ten sam organ dotyczących tej samej sprawy¹¹. H. Socha tego typu twierdzenie dedukcyjnie wywiódł z normatywnego zwrotu *inter se contraria*. W jego przekonaniu, ujęcie występujące w kan. 48 § 1 KPK/17 było bardziej precyzyjne. W regulacji tej bowiem znajdował się zwrot *de una eademque re*¹². J. Miras natomiast w swej argumentacji powołał się na dyspozycje kan. 36 § 2 i 52 KPK/83. W myśl kan. 52 KPK/83, dekret poszczególny posiada jedynie skuteczność w sprawach, które rozstrzyga, a także w odniesieniu do osób, dla których został wydany. Z kolei w kan. 36 § 2 KPK/83 podkreślono, iż tego typu akt nie może być rozciągany na inne przypadki, poza tymi, które są w nim wymienione¹³.

W hipotezie, o której traktuje kan. 53 KPK/83 chodzi zatem o równoczesne występowanie dwóch lub więcej sprzecznych dekretów, które podpadają całkowicie lub częściowo pod poszczególny przypadek, lub też odnoszą się do tej samej osoby, bądź też dotyczą tego samego przypadku i tej samej osoby¹⁴.

2. DEKRET POSZCZEGÓLNY A DEKRET OGÓLNY

Niektórzy komentatorzy w wykładni kan. 53 KPK/83 podejmują wątek dotyczący odniesienia treści tego kanonu do kategorii dekretów ogólnych, o których traktują kan. 29-30 KPK/83. W. Aymans i K. Mörsdorf uznali sformułowanie kan. 53 KPK/83 za niezbyt szczęśliwe, gdyż – jak napisali – nie wynika z niego wyraźnie, czy chodzi w nim o dekret poszczególny, czy też o dekret ogólny (kan. 29-30 KPK/83)¹⁵. Pogląd niemieckich kanonistów wynika z faktu, że w kan. 53 KPK/83 mowa jest o dekreście ogólnym. Wydaje się jednak, iż tego rodzaju twierdzenie wynika z niewłaściwych przesłanek. Jest prawdą, iż zgodnie z kan. 17 KPK/83, „ustawy kościelne należy rozumieć według własnego znaczenia słów, ale rozważanego w tekście

¹⁰ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 569.

¹¹ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/1.

¹² Tamże, ad 53/2.

¹³ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 569.

¹⁴ Por. tamże; J. MIRAS, J. CANOSA, E. BAURA, *Compendio de derecho administrativo canónico*, EUNSA, Pamplona 2001, s. 209; García Martín, *Le norme generali*, s. 222.

¹⁵ Por. W. AYMANS, K. MÖRSDORF, *Kanonisches Recht*, t. I: *Einleitende Grundfragen und allgemeine Normen*, Schönigh, Padeborn–München–Wien–Zürich 1991, s. 241.

i kontekście” [podkreśl. – G.D.]¹⁶. Nie podzielając tego poglądu trzeba zwrócić uwagę, iż pod względem systematycznym kan. 53 KPK/83 został umiejscowiony w Rozdziale II Tytułu IV Księgi Norm Ogólnych poświęconym dekretem poszczególnym. Rozdział ten stanowi zatem kontekst interpretacyjny. Dyspozycja kan. 53 KPK/83 odnosi się więc wyłącznie do kategorii dekrety poszczególnych. Innymi słowy, w regulacji tej nie chodzi o sprzeczność zachodzącą pomiędzy dekrety poszczególnymi a dekrety ogólnymi¹⁷. Z całą pewnością taka jest myśl prawodawcy (kan. 17 KPK/83). W tym kontekście należy podkreślić z całym naciskiem, iż problem kolizji dekretu poszczególnego z dekretem ogólnym podpada pod inną regułę interpretacyjną, skodyfikowaną w kan. 38 KPK/83, w którym postanowiono, iż akt administracyjny, a do takich zaliczany jest dekret poszczególny, przeciwny ustawie¹⁸ – jest pozbawiony skuteczności prawnej¹⁹.

3. ZASADY INTERPRETACYJNE UJĘTE W KAN. 53

W kan. 53 KPK/83 zostały zawarte dwie zasady interpretacyjne. Trafnie zauważył F. Urrutia, iż w tym wypadku nie chodzi o zasady filozoficzne, lecz o zasady prawne²⁰. W pierwszej z nich zakłada się przewagę dekretu szczegółowego nad dekretem ogólnym; druga natomiast stanowi, iż dekret czasowo późniejszy odwołuje wcześniejszy w przypadku, gdy wydane dekry są jednakowo szczegółowe lub jednakowo ogólne.

3.1. Przewaga dekretu szczegółowego nad dekretem ogólnym

Jak już wiadomo, zgodnie z pierwszą zasadą skodyfikowaną w kan. 53 KPK/83, dekret szczegółowy przeważa nad ogólnym. Według kanonistów,

¹⁶ Szerzej na ten temat zob. G. DZIERŻON, *Zasady interpretacji ustaw kościelnych ujęte w kan. 17 KPK*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 26 (2006), s. 319-326.

¹⁷ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/3.

¹⁸ Dekret ogólny rządzi się przepisami o ustawach (kan. 29 KPK/83). Szerzej na ten temat zob. G. DZIERŻON, *Dekret ogólny*, w: *Wielka Encyklopedia Prawa*, t. II: *Prawo kanoniczne*, red. G. Leszczyński, Fundacja „Ubi societas, ibi ius”, Warszawa 2014, s. 41; TENZE, *Znaczenie dekrétów generalnych w kanonicznym systemie prawnym*, „Prawo Kanoniczne” 49 (2006), nr 1-2, s. 85-97.

¹⁹ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 569-570.

²⁰ Por. F. URRUTIA, *De normis generalibus. Adnotiones in Codicem: Liber I*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Romae 1983, s. 36.

jej źródłem jest 34 reguła interpretacyjna zawarta w „Księdze Szóstej” papieża Bonifacego VIII, w myśl której „To co szczegółowe uchyla to co ogólne” (*generi per speciem derogantur*)²¹.

Omawiając tę regułę J. García Martín w swym *Komentarzu* bardziej ją uszczegółowił. Uważa on, iż znajduje ona zastosowanie, jeśli: po pierwsze, to co szczegółowe przeważa nad tym co ogólne; po drugie, to co indywidualne przeważa nad tym co ogólne; po trzecie, to co jest bardziej konkretne przeważa nad tym co jest abstrakcyjne; po czwarte, to co częściowe przeważa nad tym co całościowe²².

Należy dodać, iż w aplikacji tej reguły interpretacyjnej nie ma znaczenia, który dekret został wydany wcześniej. Bierze się bowiem pod uwagę fakt obiektywny wiążący się z treścią dekretu oraz realizacją omawianego pryncypium²³.

Przedmiot szczególnej uwagi komentatorów stanowi rozumienie pojęć „dekret ogólny” – „dekret szczegółowy”. Rozważając ten problem w pierwszym rzędzie wskazują oni, iż w tym przypadku nie chodzi o dekrety ogólne w rozumieniu kan. 29-30 KPK/83, lecz o większą czy mniejszą ogólność treści dekretów poszczególnych. Utrzymują oni, iż zarówno na osoby, jak i na sprawy lub też na sytuacje prawne mogą wpływać bardziej lub mniej sformułowania tych aktów. W opinii J. Mirasa, ogólność lub szczegółowość nie wynika bezpośrednio z dekretu jako dekretu, lecz z jego dyspozycji²⁴. Komentatorzy nie mają wątpliwości co do tego, że w tym wypadku nie chodzi o ogólność lub szczegółowość w sensie absolutnym, lecz o ogólność lub szczegółowość w sensie względnym. Wyjaśniając tę kwestię P. Michiels wskazał, iż jeden akt może być szczegółowy w odniesieniu do aktu ogólnego; może natomiast być on ogólny w odniesieniu do aktu bardziej szczegółowego²⁵.

Należy dodać, iż uszczegółowienie może dotyczyć całej zawartości aktu lub jego części. Z tego też powodu w kan. 53 KPK/83 znalazła się klauzula „w tym co zostało wyrażone szczegółowo”. Jeśli zatem dekret jest szczegó-

²¹ Zob. *Regula iuris 34 in VI*; SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/4.

²² Por. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali*, s. 223.

²³ Por. T. JIMÉNEZ URRESTI, *Comento al can. 53 CIC*, w: *Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada*, red. L. De Echeverría, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 1985, s. 51; P. PINTO, *De normis generalibus*, w: *Comento al Codice di Diritto Canonico*, red. P. Pinto, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2001, s. 39.

²⁴ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 570.

²⁵ Por. G. MICHIELS, *Normae generales juris canonici*, t. II, Universitas Catholica, Lublin 1929, s. 246.

łowy w odniesieniu do całości dyspozycji innego dekretu, to wtedy przeważa on w całości; jeśli natomiast jest szczegółowy tylko w części, to przeważa tym, co jest bardziej szczegółowe.

W opinii autorów hiszpańskiego podręcznika prawa administracyjnego, zasadnicza racja wprowadzenia analizowanej reguły wynika z faktu, że większe uszczegółowienie dekretu zakłada wystąpienie większej uwagi władzy kościelnej w procesie formacyjnym dekretu, wyrażającej się w bardziej precyzyjnym ujęciu określonej sytuacji²⁶.

3.2. Odwołanie dekretu czasowo wcześniejszego przez dekret późniejszy

W kan. 53 KPK/83 została ujęta jeszcze druga zasada interpretacyjna, w myśl której, jeśli dekryty są jednakowo ogólne, bądź jednakowo szczegółowe, dekret wydany później odwołuje dekret wcześniejszy, w tym w czym jest mu przeciwny. W opinii J. Mirasa, normatywny zwrot „gdy są jednakowo ogólne lub szczegółowe” oznacza, że dekryty odnoszą się w całości lub części w równy sposób bezpośredni lub pośredni do tej samej sytuacji, materii, osoby lub osób²⁷.

Według J. Garcíá Martín’a, reguła zawarta w tym kanonie pozostaje w organicznym związku z analogiczną regułą odnoszącą się do ustaw, według której *lex posterior abrogat priorem*²⁸. Nie ma wątpliwości co do tego, że w zastosowaniu omawianej zasady niezwykle istotną rolę odgrywa data wydania aktu²⁹.

W interpretacji kan. 53 KPK/83 nie można abstrahować od faktu, że w jego sformułowaniu znalazła się klauzula „w tym, czym jest mu przeciwny”. Z zastrzeżeniem tym koresponduje termin *obrogatio*, którym posiłkuje się prawodawca w analizowanej regulacji. W terminologii prawnej termin ten oznacza zniesienie poprzedniego dekretu, ale tylko w tym, w czym jest on z nim sprzeczny³⁰.

Należy jednak zauważyć, iż w literaturze przedmiotu występuje nieład terminologiczny w tej kwestii. Nie wiadomo dlaczego P.V. Pinto, a za nim

²⁶ Por. MIRAS, CANOSA, BAURA, *Compendio*, s. 209.

²⁷ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 570.

²⁸ Por. D. I, 3, 28; GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali*, s. 224.

²⁹ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/5.

³⁰ Por. H. SCHMITZ, *Obrogación*, w: *Diccionario enciclopedico de Derecho Canónico*, red. S. Haering, H. Schmitz, tłum. H. Berner, Herder, Barcelona 2008, s. 602; SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/5.

J. García Martín omawiając ten problem posłużyli się pojęciem *abrogare* twierdząc, iż chodzi o odwołanie dekretu wcześniejszego przez dekret późniejszy w tym, w czym jest mu on przeciwny³¹. Można tylko przypuszczać, iż najprawdopodobniej sugerowali się oni przywołaną przez J. García Martín'a rzymską paremią *lex posterior abrogat priorem*. Należy zwrócić uwagę, iż pojęcie *abrogare* ma nieco inne jurydyczne znaczenie, jakim jest całkowite zniesienie aktu przez inny akt³².

Zdaniem kanonistów, *ratio legis* tej reguły interpretacyjnej opiera się na założeniu, iż władza wydająca dekret późniejszy jest świadoma tego, że wydała dekret wcześniejszy³³. Wydanie nowego dekretu suponuje ponowną ocenę zaistniałych uwarunkowań, które miały wpływ na podjęcie kolejnej decyzji³⁴ – tak dla dobra adresata aktu, jak i dla dobra Kościoła pojmowanego w kategoriach *communio*³⁵.

Przy tym należy zauważyć, iż odmienne rozwiązanie w tej materii występuje w kan. 67 § 2 KPK/83 dotyczącego reskryptów. Według tej normy, reskrypt wcześniejszy przeważa nad późniejszym³⁶. Zdaniem J. Mirasa, sformułowanie kan. 67 § 2 KPK/83 opiera się na nieco innych założeniach. Mianowicie, reskrypty z natury rzeczy są aktami łaski. Dlatego też od początku podjęcia decyzji następuje korzystanie z niej. Z tych powodów reskrypt wcześniej wydany zachowuje skuteczność prawną³⁷.

Zasada, o której traktuje prawodawca w kan. 53 KPK/83, nie znajduje zastosowania w sytuacjach faworyzujących, związanych z nabyciem pewnych praw na mocy dekretów. Z tego też powodu w kan. 38 KPK/83 jest mowa o konieczności wyraźnego dołączenia klauzuli uchylającej przez kompetentną władzę co do dekretów, w wyniku których osoby trzecie nabyły pewne uprawnienia. W takiej hipotezie nie następuje automatyczne odwołanie dekretu³⁸.

³¹ Por. PINTO, *De normis generalibus*, s. 39; GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali*, s. 224.

³² Por. L. WÄCHTER, *Abrogación*, w: *Diccionario enciclopedico de Derecho Canónico*, s. 7.

³³ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/5; URRUTIA, *De normis generalibus*, s. 37.

³⁴ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 571.

³⁵ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/5.

³⁶ Por. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali*, s. 224.

³⁷ Por. MIRAS, *Comento al can. 53 CIC*, s. 571.

³⁸ Tamże.

4. SPRZECZNOŚĆ DEKRETÓW WYDANYCH PRZEZ ORGANY WŁADZY HIERARCHICZNIE RÓŻNE

W kontekście interpretacji kan. 53 KPK/83 komentatorzy poruszają także problem sprzeczności dekretów wydanych przez organy władzy hierarchicznie różne. Nie mają oni wątpliwości co do tego, że w takiej sytuacji przeważa akt wydany przez władzę hierarchicznie wyższą³⁹. Według L. Chiappetty, takie rozwiązanie wynika z natury rzeczy (*ex natura sua*)⁴⁰. W tym przypadku bowiem znajduje aplikację zasada hierarchizacji aktów.

*

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż autorzy komentujący kan. 53 KPK/83 poruszają wątki z punktu widzenia aplikacji rozwiązań systemowych zbędne. Uwaga ta dotyczy wątpliwości, czy dyspozycja omawianej regulacji odnosi się także do kategorii dekretów ogólnych, o których mowa w kan. 29-30 KPK/83 oraz kwestii sprzeczności dekretów wydanych przez organy władzy hierarchicznie różne. Wydaje się, iż podjęcie tej tematyki jest jednak w pewnym sensie usprawiedliwione ze względu na fakt, iż komentatorzy zajmujący się tą tematyką mają na uwadze szerszy krąg odbiorców, aniżeli kanoniści zajmujący się naukowo tym zagadnieniem. Poruszanie zasygnalizowanej problematyki minimalizuje wystąpienie niewłaściwej wykładni w stosowaniu prawa przez władzę administracyjną.

W opracowaniu tym wykazano, że niektórzy kanoniści w swych analizach posługują się niewłaściwą terminologią. W terminologii prawnej słowa *obrogatio* oraz *abrogatio* nie są synonimami. Prawodawca w analizowanej regulacji posłużył się pojęciem *obrogatio*. Użycie tego terminu jest w pełni zasadne ze względu na kontekst, w jakim ten termin został osadzony. Według sformułowania tego przepisu, nie chodzi w każdym przypadku o odwołanie całkowite dekretu, lecz o odwołanie całości lub części aktu, które są sprzeczne z treścią dekretu wcześniej wydanego.

Sformułowanie kan. 53 KPK/83 jest nowe. W literaturze wskazuje się, iż jego bezpośrednim źródłem jest kan. 48 KPK/17; ten jednak odnosił się

³⁹ Por. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali*, s. 222; SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/7; V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico*, Urbaniana University Press, Roma 2008, s. 217.

⁴⁰ Por. L. CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale*, Edizioni Dehoniane, Roma 1996, s. 102.

do reskryptów. Wprowadzenie przez prawodawcę Rozdziału II Tytułu IV Księgi Norm Ogólnych poświęconego dekretem poszczególnym zobowiązywało go do szukania odpowiednich rozwiązań dla tej kategorii aktów. Obowiązujące sformułowanie pojawiło się już w kan. 51 Schematu Norm Ogólnych z 1977 r.⁴¹ i od tego czasu pozostało niezmienione.

Ujęta w kan. 53 KPK/83 pierwsza zasada źródłowo pozostaje w ścisłym związku z 34 regułą interpretacyjną zawartą w *Liber Sextus* papieża Bonifacego VIII, według której „To co szczegółowe uchyla to co ogólne”. Zasadnicza racja funkcjonowania reguły interpretacyjnej wynika z założenia, że większe uszczegółowienie dekretu suponuje większą uwagę władzy kościelnej w procesie formacyjnym kolejnego dekretu⁴².

Należy dodać, iż przewaga dekretu szczegółowego nad ogólnym dotyczy przyszłości. Reguła bowiem, o której mowa znajduje aplikację od chwili wydania drugiego, bądź kolejnego dekretu. Stąd też nabyte wcześniej prawa zachowują swoją moc⁴³.

Ratio legis drugiej zasady interpretacyjnej ujętej w kan. 53 KPK/83 opiera się na przesłance, według której władza wydająca dekret późniejszy jest świadoma tego, że wydała dekret wcześniejszy⁴⁴.

Druga z zasad różni się od tej, która została zawarta w kan. 48 § 2 KPK/17. Zróżnicowanie rozwiązań w tej materii wypływa z faktu, że reskrypty z natury rzeczy są aktami łaski. Dlatego też od początku podjęcia decyzji następuje korzystanie z niej przez adresatów aktu. Z tych powodów reskrypt wcześniej wydany zachowuje skuteczność prawną.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984.

⁴¹ Por. PONTIFICIA COMMISSIO CODICIS IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *Schema Canonum Libri I De Normis Generalibus*, Typis Polyglottis Vaticanis 1977, s. 22. Kan. 51: „Se decreta inter se sint contraria, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalent generalia, si aequae sint peculiariora aut generalia, posteriori tempore obrogata priori, quatenus ei contrarius est”.

⁴² Por. MIRAS, CANOSA, BAURA, *Compendio*, s. 209.

⁴³ Por. SOCHA, *Allgemeine Normen*, ad 53/4.

⁴⁴ Por. Tamże, ad 53/5; URRUTIA, *De normis generalibus*, s. 37.

Codex Iuris Canonici auctoritate Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593.

Corpus Iuris Canonici, ed. E. Friedberg, E. Richter, Graz 1959.

Digesta, w: Corpus Iuris Civilis, ed. Berolini 1912-1922.

PONTIFICIA COMMISSIO CODICIS IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, Schema Canonum Libri I De Normis Generalibus, Typis Polyglottis Vaticanis 1977.

Literatura

AYMANS WINFRIED, MÖRSDORF KLAUS, Kanonisches Recht, t. I: Einleitende Grundfragen und allgemeine Normen, Schönigh, Padeborn–München–Wien–Zürich 1991.

CHIAPPETTA LUIGI, Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale, Edizioni Dehoniane, Roma 1996.

DE PAOLIS VELASIO, D'AURIA ANDREA, Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico, Urbaniana University Press, Roma 2008.

DZIERŻON GINTER, Zasady interpretacji ustaw kościelnych ujęte w kan. 17 KPK, *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 26 (2006), s. 319-326.

DZIERŻON GINTER, Znaczenie dekretów generalnych w kanonicznym systemie prawnym, *Prawo Kanoniczne* 49 (2006), nr 1-2, s. 85-97.

GARCÍA MARTÍN JOSÉ, Le norme generali del Codex Iuris Canonici, EDIURCLA, Edizioni Istituto giuridico claretiano, Roma 1999.

JIMÉNEZ URRESTI TEODORO, Comento al can. 53 CIC, w: Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada, red. L. De Echeveria, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 1985, s. 51-52.

MICHIELS GOMMARUS, Normae generales juris canonici, t. II, Universitas Catholica, Lublin 1929.

MIRAS JORGE, CANOSA JAVIER, BAURA EDUARDO, Compendio de derecho administrativo canónico, EUNSA, Pamplona 2001.

MIRAS JORGE, Comento al can. 53 CIC, w: Comentario exegético al Código de Derecho Canónico, red. Á. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. I, Ediciones Universidad de Navarra, S.A., Pamplona 1996, s. 569-571.

PINTO PIO, De normis generalibus, w: Commento al Codice di Diritto Canonico, red. P. Pinto, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2001, s. 1-110.

SOBAŃSKI REMIGIUSZ, Konkretne dekrety i nakazy, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. I: Księga I. Normy ogólne, red. J. Krukowski, Pallottinum, Poznań 2003, s. 111-122.

SOCHA HUBERT, Allgemeine Normen, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, red. K. Lüdicke, t. I, Ludgerus Verlag, Essen 1985, ad 53.

URRUTIA FRANCISCO, De normis generalibus. Adnotaiones in Codicem: Liber I, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Romae 1983.

Encyklopedie i słowniki

DZIERŻON GINTER, Dekret ogólny, w: Wielka Encyklopedia Prawa, t. II: Prawo kanoniczne, red. G. Leszczyński, Fundacja „Ubi societas, ibi ius”, Warszawa 2014, s. 41-42.

- Contrarius, w: ALOJZY JOUGAN, Słownik kościelny łacińsko-polski, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1992, s. 154.
- Contrarius, w: KAZIMIERZ KUMANIECKI, Słownik łacińsko-polski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979, s. 125.
- Contrarius, w: JERZY PIEŃKOŚ, Słownik łacińsko-polski, Zakamycze, Kraków 2001, s. 101.
- Contrarius, w: JANUSZ SONDEL, Słownik języka łacińskiego dla prawników i historyków, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 1997, s. 219.
- Przeciwny, w: Słownik języka polskiego PWN, red. L. Drabik, A. Kubiak–Sokół, E. Sobol [i in.], Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- SCHMITZ HERIBERT, Obrogación, w: Diccionario enciclopédico de Derecho Canónico, red. S. Haering, H. Schmitz, tłum. H. Berner, Herder, Barcelona 2008, s. 602.
- Sprzeczny, w: Słownik języka polskiego PWN, red. L. Drabik, A. Kubiak–Sokół, E. Sobol [i in.], Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. 949.
- WÄCHTER LOTHAR, Abrogación, w: Diccionario enciclopédico de Derecho Canónico, red. S. Haering, H. Schmitz, tłum. H. Berner, Herder, Barcelona 2008, s. 7.

Reguły kolizyjne znajdujące zastosowanie w przypadku wystąpienia sprzecznych dekretów poszczególnych (kan. 53)

Streszczenie

Autor prezentowanego artykułu scharakteryzował kan. 53 KPK/83, w którym zostały zawarte dwie reguły kolizyjne znajdujące zastosowanie w przypadku wystąpienia sprzecznych dekretów poszczególnych.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą, pierwsza reguła zawarta w kan. 53 KPK/83 pozostaje w ścisłym związku z 34 regułą interpretacyjną znajdującą się w *Liber Sextus* papieża Bonifacego VIII, zgodnie z którą: „To co szczegółowe uchyla to co ogólne”. Zasadniczą racją funkcjonowania tej reguły jest założenie, że im bardziej szczegółowy jest dekret, tym więcej uwagi władza kościelna poświęca jego procesowi formacyjnemu, co prowadzi do bardziej precyzyjnego wyrażania określonej sytuacji.

Druga reguła interpretacyjna stanowi, że w sytuacji, w której dekrety są jednakowo ogólne lub szczegółowe, dekret czasowo późniejszy odwołuje wcześniejszy w tym, w czym jest mu przeciwny. *Ratio legis* tej zasady ma podstawę w założeniu, że władza wydająca dekret późniejszy jest świadoma tego, że wydała dekret wcześniejszy.

Słowa kluczowe: normy ogólne, konkretne akty administracyjne, dekret ogólny, interpretacja

Conflict-of-law Rules in Use in Case of a Conflict of Singular Decrees (can. 53)

S u m m a r y

The author of the presented article carried out an interpretation of can. 53 which includes two conflict-of-law rules to be used in case of a conflict of singular decrees.

According to the analysis, the first rule included in can. 53 CIC remains in close relation to 34th interpretive rule included in Pope Boniface VIII's "Liber Sextus" which states that "the particular overrides the general". The main idea behind the functioning of this interpretive rule is the assumption that the more particular the decree is, the more attention is paid by the ecclesiastical power to its formative process, which leads to a more precise expression of a clearly specified situation.

The second interpretive rule states that if decrees are equally general or equally particular, the decree later in time repeals the earlier to the extent that the later one is contrary to it. The rule's "ratio legis" is based on the assumption that the power issuing a later decree is aware of having issued the previous one.

Key words: general norms, individual administrative acts, general decree, interpretation

Information about Author: REV. GINTER DZIERŻON, J.C.D., Professor – Head of Department of Theory and General Norms of Canon Law, Faculty of Canon Law at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, ul. Długosza 5, 01-815 Warsaw, Poland; e-mail: g.dzierzon@uksw.edu.pl